

4 511.151.355

М 18

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

**Маланчук Галина Григорівна**

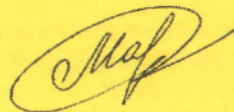
УДК 796:371.133-056.263

**ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ  
ЗАКЛАДАХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО  
ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ГЛУХИМИ ДІТЬМИ**

24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання  
різних груп населення

***АВТОРЕФЕРАТ***

дисертації на здобуття наукового ступеня  
кандидата наук з фізичного виховання і спорту



**ЛЬВІВ - 2007**

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі рекреації та оздоровчої фізичної культури Львівського державного університету фізичної культури Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту.

**Науковий керівник** - кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Грибовська Ірина Борисівна, Львівський державний університет фізичної культури, доцент кафедри рекреації та оздоровчої фізичної культури.

**Офіційні опоненти:** доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Цьось Анатолій Васильович, Волинський державний університет імені Лесі Українки, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання;

кандидат педагогічних наук, доцент Третяков Микола Олександрович, завідувач сектору фізичного виховання і спорту Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

**Провідна установа** - Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова, кафедра фізичної реабілітації, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

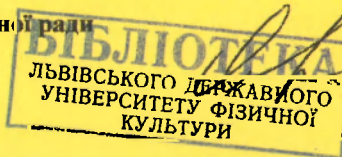
Захист відбудеться 27 квітня 2007 року о 14 годині 30 хвилин під час засідання спеціалізованої вченої ради К 35.829.01 Львівського державного університету фізичної культури за адресою: 79000, м. Львів, вул. Костюшка, 11.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Львівського державного університету фізичної культури (79000, м. Львів, вул. Костюшка, 11).

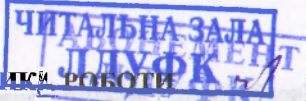
Автореферат розіслано 26 березня 2007 року.

Учений секретар  
спеціалізованої вченої ради

О.М. Вацеба



235



### ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність.** На підставі Закону України „Про освіту“ запроваджено ступеневу систему підготовки фахівців, яка створює широкі можливості для освіти на кожному етапі. Її впровадження у фізкультурну освіту відповідає потребам суспільства у фахівцях різного освітнього рівня та професійної спрямованості. Цей процес потребує вдосконалення системи організації та змісту навчання, який слід спрямовувати на формування у студентів умінь та навичок практичного вирішення професійних завдань (Лахманюк Т.В., 1994; Шкретій Ю.М., 1996; Шиян Б.М., 2001; Третьяков М.О., 2004; Сущенко Л.П., 2004).

Проблемам професійної підготовки вчителів фізичного виховання присвячено чимало наукових праць: О.В. Петуніна (1996), В.Т. Яловика (1996), М.Т. Данилка (2000), А.В. Цюся (2002), Р.П. Карпока (2005), Л.І. Іванової (2007) та інші.

Однак, в Україні, окрім загальноосвітніх шкіл, функціонують понад 30 спеціальних шкіл для глухих дітей та понад 20 шкіл для слабочуючих. Вони потребують відповідної системи фізичного виховання, яка б урахувала функціональні психічні та рухові здібності аномальних дітей. Відтак випускників вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту необхідно готувати до вирішення завдань навчання, виховання та фізичного розвитку глухих дітей, корекції та нівелювання різниці в рухових можливостях глухих та здорових однолітків (Сермеев Б.В., 1994; Засенко В., 2000; Байкіна Н.Г., Крет Я.В., 2002).

Як стверджує Л. Шевченко (2002), сьогодні відбувається переорієнтування підготовки фахівців до навчання та виховання глухих дітей на концепції, у центрі яких є особистість дитини, її всебічний розвиток та розвиток її здібностей. Сьогодні ж більшість учителів фізичного виховання, які працюють у спеціальних навчальних закладах, не мають відповідної фахової підготовки, що значно послаблює ефективність проведення уроків.

Дисертаційні дослідження: Л.О. Чеханюк (1993), І.Б. Грибовської (1998), А.Г. Карабанова (1999), А.В. Мут'єва (2003), Х.Є. Гурінович (2006), І.П. Випасняка (2007) присвячено проблемам фізичного виховання глухих дітей. Але саме підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання для педагогічної роботи з глухими дітьми науковці не приділяють достатньо уваги.

Отже, актуальність дослідження зумовлена соціальною потребою оптимізації змісту підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту для практичної діяльності з глухими дітьми.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури та Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2001-2005 рр., Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму

України за темою 2.1.6 “Комплексний підхід до вирішення завдань фізичного виховання учнівської молоді” з номером державної реєстрації 01021005721. Роль автора полягала у вивченні змісту діяльності вчителів фізичного виховання у спеціальних освітніх закладах для глухих дітей та дослідженні відповідності підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту вимогам практичної діяльності з глухими учнями.

**Об’єкт дослідження** – професійна підготовка майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту.

**Предмет дослідження** – підготовка студентів до практичної роботи з глухими дітьми.

**Мета дослідження** – обґрунтувати зміст підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту до практичної діяльності у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти.

**Завдання дослідження:**

1. Вивчити зміст діяльності вчителів фізичного виховання, які працюють у спеціальних школах для глухих дітей.

2. Проаналізувати відповідність змісту підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту вимогам практичної діяльності у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти.

3. Розробити, апробувати та перевірити ефективність організаційно-методичного забезпечення підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту до практичної діяльності з глухими дітьми.

**Методи дослідження.** Для розв’язання поставлених у дослідженні завдань ми використовували комплекс взаємопов’язаних теоретичних та емпіричних методів, адекватних завданням та логіці дисертаційного дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел; соціологічні методи (аналіз документальних матеріалів, анкетування); метод експертних оцінок; педагогічне спостереження; педагогічний експеримент; педагогічне тестування; методи математичної статистики.

**Наукова новизна одержаних результатів:**

- уперше розроблено складові системи організаційно-методичного забезпечення підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту для роботи з глухими дітьми;

- визначено рівень готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до роботи у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти;

- виявлено передумови формування готовності студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту до професійної діяльності з глухими дітьми;

- доповнено дані про зміст діяльності фахівців фізичного виховання, які працюють у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає у розробці, експериментальній перевірці та впровадженні складових системи організаційно-методичного забезпечення, спрямованої на підготовку

майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту до практичної діяльності з глухими дітьми, яка передбачає:

- програму педагогічної практики для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти;

- доповнення змісту окремих навчальних дисциплін;

- розробку змісту та організацію спецсемінару з проблем невербального спілкування студентів у процесі фізичного виховання з глухими дітьми.

Результати дослідження можуть бути використані у процесі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту.

Запропонована програма педагогічної практики для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти, впроваджена у навчально-виховний процес: студентів Львівського державного університету фізичної культури; Львівської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату Марії Покрови для глухих дітей та Львівської загальноосвітньої школи № 95, де є класи для дітей з вадами слуху. Окрім того, у навчальному процесі Львівського державного університету фізичної культури було організовано спеціальний семінар з питань особливостей спілкування з глухими дітьми та доповнено зміст таких дисциплін: „Теорія і методика фізичного виховання“, „Педагогіка фізичного виховання“, „Психологія фізичного виховання“, „Педагогічні особливості роботи з інвалідами” та „Психологічні особливості роботи з інвалідами”, про що свідчать відповідні акти впровадження (14.11.2005, 4.11.2005 та 5.09.2005 відповідно).

Основні положення дисертації лягли в основу методичних рекомендацій „Педагогічна практика у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти” (Львів, 2007).

**Особистий внесок автора** полягає у вивченні змісту діяльності вчителів фізичного виховання, які працюють з глухими дітьми; проведенні констатуючого експерименту; науковому обґрунтуванні складових системи організаційно-методичного забезпечення підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту для роботи з глухими дітьми; розробці програми педагогічної практики для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту, адаптованої до специфіки роботи у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти; проведенні анкетування; математико-статистичної обробки отриманих результатів та їх впровадженні у практику, написанні дисертації.

У спільних публікаціях автору належать результати дослідження, які стосуються обґрунтування доцільності використання різних форм навчальної діяльності студентів у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту та їх практичної підготовки до роботи з глухими дітьми.

**Апробація результатів дисертації.** Результати дисертаційного дослідження були висвітлені у доповідях на міжнародних наукових конференціях: „Молода спортивна наука України” (Львів, 2004-2006);

„Aktywność ruchowa osob niepełnosprawnych” (Wrocław, Polska 2005). Матеріали дисертації були викладені й обговорені під час засідань кафедри теорії і методики фізичного виховання, рекреації та оздоровчої фізичної культури Львівського державного університету фізичної культури (2002 - 2006); на педрадах Львівської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату Марії Покрови для глухих дітей та Львівської загальноосвітньої школи № 95, де є класи для дітей з вадами слуху (2005-2006).

**Публікації.** Основні положення дисертаційного дослідження опубліковано у 10 наукових працях, з них 5 надруковано у фахових виданнях, визнаних ВАК України. Одноосібно підготовлено 7 праць.

**Структура та обсяг дисертації.** Дисертаційна робота складається зі вступу, переліку умовних скорочень, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаної літератури й додатків. Текст дисертації викладено на 213 сторінках. Роботу ілюстровано 14 таблицями і 30 рисунками. Список використаних джерел містить 224 найменування, з них 15 зарубіжних. У роботі є чотири додатки на 25 сторінках.

### **ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ**

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження; визначено мету, об'єкт, предмет; сформульовано гіпотезу і завдання дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, описано шляхи їх апробації; подано структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі „Підготовка фахівців вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту до професійної діяльності“ проаналізовано особливості педагогічної діяльності вчителів фізичного виховання; доведено необхідність організації та проведення педагогічної практики, як одного з важливих елементів підготовки майбутнього фахівця до педагогічної діяльності з глухими дітьми; розкрито особливості корекційно-педагогічного впливу фізичного виховання на глухих дітей.

Аналіз науково-методичної літератури свідчить про недостатню увагу до підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ фізичного виховання і спорту для роботи у спеціальних закладах освіти. Саме для покращення оздоровчої та корекційної роботи з дітьми, які мають відхилення у фізичному та психічному розвитку, необхідно вносити зміни не тільки у зміст шкільних програм з фізичного виховання, а й у підготовку вчителя фізичного виховання.

У другому розділі „Методи і організація дослідження“ обґрунтовано систему методів дослідження, адекватних його об'єкту, предмету, меті й завданням, а також розкрито етапи наукового пошуку.

Дослідження проводилися впродовж 2002-2006 років у Львівському державному університеті фізичної культури, а також на базі Львівської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату Марії Покрови для глухих дітей та ЗОШ № 95 м. Львова, де навчаються діти з вадами слуху. Загалом у дослідженні взяли участь 124 студенти спеціальності „Фізичне виховання” та

70 студентів спеціальності „Фізична реабілітація”. В якості експертів були залучені 8 учителів фізичного виховання м. Львова та Львівської області, які працюють у загальноосвітніх закладах для глухих дітей. Стаж їхньої педагогічної діяльності з глухими дітьми становив не менше 5 років.

Дослідження проводилося у три етапи.

На першому етапі (2002-2003 рр.) було проаналізовано спеціальну літературу з проблеми дослідження, вивчено систему підготовки студентів ВНЗ фізичного виховання і спорту для роботи з глухими дітьми, узагальнено передовий педагогічний досвід роботи вчителів фізичного виховання з глухими дітьми.

Аналіз літературних джерел з проблеми дослідження дозволив обґрунтувати мету, гіпотезу та основні завдання дослідження. Було розроблено інструментарій, методику збору первинної інформації та схему проведення дослідження.

Також проаналізовано документи, які регламентують підготовку майбутнього фахівця у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту. Так, було вивчено освітньо-кваліфікаційні характеристики, навчальні плани, плани-графіки навчального процесу, програми дисциплін та робочі навчальні програми підготовки студентів спеціальностей „Фізичне виховання” і „Фізична реабілітація”.

На другому етапі дослідження (2003-2005 рр.) виявлено основні види педагогічної діяльності вчителя фізичного виховання у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти, і визначено їх зміст. Аналізувалися проблеми і труднощі студентів під час педагогічної практики у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти. Було сформовано експертну групу з числа вчителів фізичного виховання навчальних закладів для дітей з вадами слуху м. Львова і Львівської області та здійснено експертну оцінку.

Математична обробка результатів експертної оцінки передбачала визначення узгодження думок експертів за коефіцієнтом конкордації Кендела (W).

Також було проведено опитування 194 студентів двох спеціальностей для з'ясування їхньої думки про зміст діяльності під час педагогічної практики з неповносправними та подальшого визначення складових елементів підготовки фахівця для роботи з глухими дітьми.

Результати експертної оцінки і педагогічні спостереження дозволили визначити особливості змісту професійної діяльності фахівців фізичного виховання, які працюють з глухими дітьми у загальноосвітніх школах, та з'ясувати передумови формування готовності студентів ВНЗ фізичного виховання і спорту до практичної діяльності з цією категорією неповносправних. Отримані дані було використано для вдосконалення змісту підготовки студентів, зокрема під час педагогічної практики.

Підсумком цього етапу дослідження стало визначення особливостей професійної підготовки студентів до педагогічної практики у

загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти та розробка змісту організаційно-методичного забезпечення підготовки студентів спеціалізованих вузів фізичного виховання і спорту для роботи з глухими дітьми. Окрім того, було розроблено зміст семінару за темою „Особливості спілкування із неповносправними з вадами слуху”, де розглядалися особливості володіння формами спілкування з глухими дітьми.

Третій етап дослідження (2005-2006 рр.) передбачав апробацію програми педагогічної практики у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти, змісту спеціального семінару та оцінку готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до професійної діяльності з цією категорією дітей.

Для проведення формуючого педагогічного експерименту зі студентів III курсу спеціальностей „Фізичне виховання” та „Фізична реабілітація” було утворено дві групи: контрольну (КГ) та експериментальну (ЕГ), чисельним складом по 21 особі в кожній. Умови проведення занять для груп були однаковими. Ефективність запропонованої системи формування професійної готовності визначали в кінці експерименту шляхом порівняння сформованості основних компонентів професійної діяльності студентів контрольної та експериментальної груп.

У подальшому отримані результати підлягали узагальненню та інтерпретації. Третій етап завершився оформленням роботи, формулюванням висновків та написанням методичних рекомендацій „Педагогічна практика у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти”.

У третьому розділі „Складові професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту до роботи з глухими дітьми” наведено результати, що дозволили визначити зміст діяльності вчителів фізичного виховання, які працюють у спеціальних школах для глухих дітей, та вивчити особливості змісту підготовки студентів до практичної роботи з глухими дітьми. З’ясовано передумови формування готовності студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту до професійної діяльності з глухими учнями.

Так, 50% експертів зазначили, що зміст підготовки фахівців у ВНЗ фізичного виховання і спорту скоріше не відповідає особливостям професійної діяльності у спеціальній школі для глухих дітей; 25% опитаних відзначили невідповідність змісту; ще 12,5% вважають, що зміст підготовки фахівців відповідає особливостям професійної діяльності з глухими дітьми.

З усіх навчальних дисциплін, які озброюють знаннями для успішної педагогічної діяльності з глухими дітьми, усі експерти на перше місце поставили „Теорію і методику фізичного виховання”. Друге місце 62,5% експертів визначили для „Педагогіки”, на третьому – „Психологія” та спортивно-педагогічні дисципліни. Наступні місця експерти визначили для таких предметів: „Фізіологія”, „Гігієна”, „Спортивна медицина” та „Анатомія”. Ступінь узгодженості думок експертів була доброю ( $W=0,934$ ).



Окрім того, більшість експертів (75%) визначили пріоритетність предмету „Теорія і методика фізичного виховання”, який, на їхню думку, повинен містити інформацію про особливості проведення занять у спеціальній школі для глухих дітей ( $W = 0,928$  - добра узгодженість). На друге і третє місця експерти поставили відповідно „Педагогіку“ і „Психологію“. Наступні місця, згідно з думкою 75% експертів, посіли „Анатомія“, „Фізіологія“, спортивно-педагогічні дисципліни, „Спортивна медицина“ та „Гігієна“.

Однією з важливих проблем адаптивного фізичного виховання є використання різних форм спілкування з глухими дітьми. Адже місце й роль мови жестів у процесі навчання глухих – одне з найважливіших, складних і проблемних питань. Усі експерти одноголосно визначили три найбільш розповсюджені форми спілкування на уроках фізичної культури: мова жестів, дактиль, усна форма спілкування. Інші варіанти відповідей, розташовані на подальших місцях. Це - демонстрація фізичних вправ, застосування наочних матеріалів, мімічна мова, зорові та тактильно-вібраційні сигнали.

Враховуючи те, що експерти наголосили на недостатньому володінні студентами формами спілкування та відсутності досвіду спілкування з глухими дітьми (75%) виникає потреба поглиблення знань та навичок студентів саме з цих питань. Здійснити це можна під час педагогічної практики у спеціальних навчальних закладах.

Окрім того, 100% учителів фізичного виховання, які були методистами у студентських бригадах, визначили фахову підготовку студентів під час педагогічної практики у школі, задовільною. Це пояснюється певними недоліками у підготовці студентів до педагогічної практики у спеціальній школі.

Розглядаючи в цілому підготовку студентів під час проведення занять з глухими дітьми, експерти визначили домінуючі її складові. Так, 75% опитаних на першому місці визначають володіння мовними засобами спілкування з глухими дітьми і знання програмного матеріалу з фізичного виховання для глухих дітей. Друге місце посідає контроль за рівнем фізичного навантаження на уроках фізичної культури - такою є думка 62,5% експертів. Третє місце, як зазначили 50% опитаних, належить знанням з лікарсько-педагогічного контролю. На нижчих рангах розташувалися такі складові: проведення тестування фізичної підготовленості та фізичного розвитку глухих дітей, опанування способів впливу різних чинників на особу у процесі фізичного виховання та узагальнення набутого досвіду проведення фізкультурних занять ( $W=0,948$  – добра узгодженість думок експертів) (рис. 1).

Вищезазначене доводить, що під час проходження педагогічної практики треба забезпечити студентам умови набуття досвіду спілкування з глухими дітьми та вдосконалити володіння різними формами спілкування.

Експерти допомогли також з'ясувати основні складові теоретичних знань, якими повинен володіти майбутній учитель фізичного виховання у

спеціальній школі. Так, усі опитані перше місце визначили для системи знань про фізичну культуру, яку опановують учні в процесі фізичного виховання. На друге місце 75% експертів поставили вміння використовувати набуті знання та навички у повсякденному житті для самовдосконалення. Третє місце, як констатували 50% експертів, треба визначити для системи знань про зміцнення і збереження здоров'я учнів.

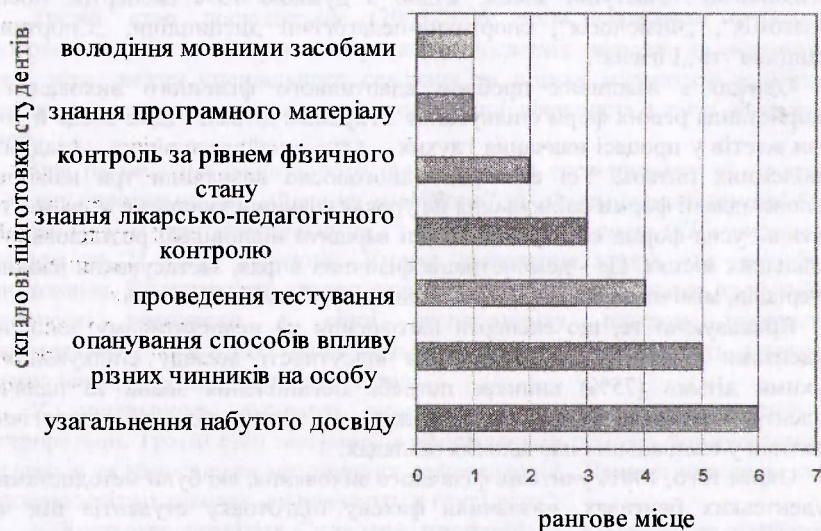


Рис. 1. Домінуючі складові підготовки студентів-практикантів до професійної діяльності з глухими дітьми (на думку експертів)

Наступні місця експерти визначили для таких складових: уміння формувати в навчально-виховному процесі раціональну поведінку і навички; основи самовиховання особистості; аспекти інтелектуального виховання, аспекти естетичного виховання.

У переліку основних умінь, якими повинен володіти вчитель фізичного виховання спеціальної школи для вирішення типових завдань діяльності, 75% експертів на перше місце за вагомістю поставили вміння організовувати і проводити заняття з фізичного виховання урочного типу. На другому місці, на думку 50% експертів, мають бути вміння визначати вихідний рівень фізичного розвитку і фізичної підготовленості, знань, рухових умінь і навичок, а на третьому – вдосконалення фізичних якостей у процесі фізичного виховання. Інші вміння експерти розташували на нижчих місцях.

Нас цікавила також думка студентів щодо особливостей підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ для роботи з неповносправними. Опитування студентів спеціальностей „Фізична реабілітація” (I група) і „Фізичне виховання” (II група) після проходження традиційно запланованої педагогічної практики на III курсі (загальним обсягом 216 годин) дозволило

визначити їхні мотиви для обрання майбутньої професійної спеціалізації, з'ясувати ставлення до педагогічної практики та отримати інформацію про стан готовності до практичної діяльності з глухими дітьми.

Ми з'ясували, що думка студентів та думка експертів щодо значущості навчальних дисциплін, які озброюють знаннями для успішної педагогічної практики, збігаються. Однак вивчення змісту основних дисциплін базового навчального плану показало, що у програмах відсутні теми, які передбачали б висвітлення особливостей організації та методики проведення занять з учнями спеціальних навчальних закладів.

Самооцінка рівня підготовки до педагогічної практики студентів показала, що більшість з них оцінюють її позитивно, а саме: 51,4% студентів I групи і 37,9% II групи вважають, що готові на оцінку „5”. Готовність на оцінку „4” зазначили 40% респондентів I групи і 53,2% II групи. Свою готовність на „3” оцінили 8,6 і 8,9% студентів I і II груп відповідно.

У відповідь на питання „З якими проблемами Ви зустрілися на перших етапах під час проведення фізкультурних занять у спеціальній школі?” більшість студентів-практикантів (84,2 і 88,7% I та II груп відповідно) вказали на відсутність досвіду спілкування з глухими дітьми. Окрім того, недостатні можливості для індивідуального підходу до учнів відчули 82,8 і 83,8% студентів обох груп. Разом з тим 80% респондентів I групи і 80,6% II групи відзначили як проблему те, що класи комплектуються з дітей різного віку. 60% респондентів I групи і 62,9% II групи під час проведення перших занять неправильно обирали відстань для спілкування з учнями. Більшість студентів (60 і 64,5% відповідно) наголосили на проблемі поганого освітлення спортивних залів, що створювало складності під час показу фізичних вправ. По 18,5% студентів обох груп не бачили у школі засобів наочності та зауважили неналежний стан матеріальної бази для фізкультурних занять.

Після проходження практики студенти визначили основні складові теоретичних знань, якими повинен володіти майбутній фахівець фізичного виховання для роботи з глухими дітьми. Так, практиканти I і II груп (92,8 і 79,8% відповідно) на перше місце поставили систему знань про фізичну культуру. Друге місце, на думку 79,8% студентів I групи, посідає використання набутих знань у повсякденному житті для самовдосконалення і формування раціональної поведінки, етичних норм і навичок. 88,7% студентів II групи друге місце визначили для такої складової як знання про зміцнення і збереження здоров'я учнів. Ця складова займає третє місце на думку 87,1% практикантів I групи.

Окрім цього, після проходження педпрактики студенти також визначили перелік умінь, які повинен мати вчитель фізичного виховання для вирішення типових завдань у загальноосвітній школі, де навчаються глухі діти. На думку студентів обох спеціальностей проводячи заняття з глухими дітьми, фахівець фізичного виховання повинен у першу чергу: раціонально формувати індивідуальний фонд рухових умінь і навичок, сприяти

вихованню вольових якостей (друге місце), сприяти трудовому вихованню молоді (третє місце).

Загалом зміст педагогічної практики у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти, на думку лише 14,2% студентів I групи та 15,3% II групи, відповідає вимогам майбутньої професійної діяльності. 17,1% респондентів I групи та 19,3% II групи вважають, що її зміст „радше відповідає, ніж не відповідає” названим вимогам. Разом з тим думка студентів обох груп (42,8 і 41,1% відповідно) щодо змісту педпрактики у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти, збігається з думкою експертів про те, що зміст підготовки фахівців у ВНЗ фізичного виховання і спорту „радше не відповідає” особливостям практичної діяльності. Варіант „не відповідає” обрали майже чверть практикантів (25,7 і 24,1% відповідно) (рис. 2).

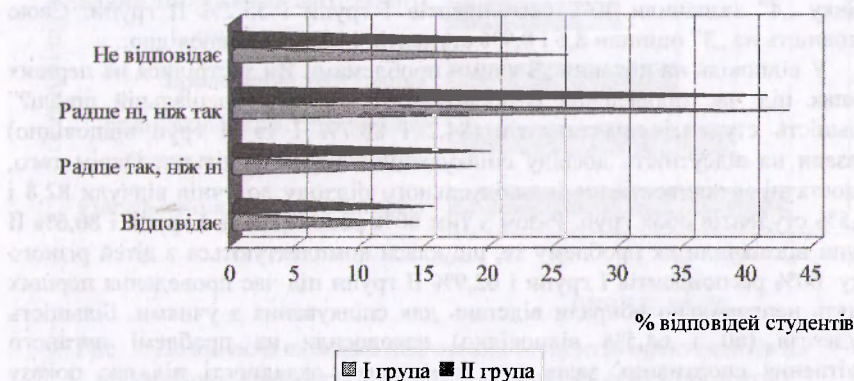


Рис. 2. Відповідність змісту програми практики особливостям професійної діяльності з глухими дітьми (на думку студентів)

Таким чином, отримані результати свідчать про те, що зміст підготовки фахівців у вузі не повною мірою враховує особливості професійної діяльності фахівців фізичного виховання в освітніх закладах, де навчаються глухі діти.

У четвертому розділі „Ефективність підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до практичної роботи з глухими дітьми“ представлено складові системи організаційно-методичного забезпечення підготовки студентів для практичної роботи з глухими дітьми, які містять:

1. Програму педагогічної практики, яка адаптована до специфіки роботи загальноосвітніх шкіл, де навчаються глухі діти.
2. Удосконалення змісту окремих навчальних дисциплін.
3. Програму спеціального семінару з питань невербального спілкування.

У навчально-виховному та корекційно-педагогічному процесі спеціальної загальноосвітньої школи, де навчаються глухі діти, студент-практикант повинен: проводити уроки різного типу; під час уроку обрати

найбільш освітлене місце; вчити з дітьми необхідну спортивну термінологію, слова та фразеологію; вміти спілкуватися з глухими дітьми; активно використовувати методи наочності; аналізувати історію хвороби та матеріали медичних обстежень; вміти тестувати рухові можливості учнів; забезпечувати індивідуальний підхід у роботі з учнями, враховуючи особливості їхнього стану здоров'я, наявні супутні захворювання, вікові особливості та інтереси; скласти у співпраці з логопедом, психологом, дефектологом, індивідуальну корекційну програму для конкретного учня.

Результати констатуючого експерименту також зумовили активізацію нашої роботи на уможливлення оволодіння студентами формами спілкування з глухими дітьми. Так, нами був організований спеціальний семінар за темою „Особливості спілкування із неповносправними з вадами слуху”. Програма складалася з двох розділів - теоретичного та практичного, загальним обсягом 20 годин.

Після впровадження у навчально-виховний процес запропонованих складових організаційно-методичного забезпечення було вивчено готовність студентів до роботи з глухими дітьми. Фахівці розглядають готовність як комплексний показник, який слід виявляти за трьома аспектами: мотиваційним, теоретичним та практичним. У ході подальшого дослідження ми вивчали названі складники. Усі аспекти тісно пов'язані між собою і взаємозумовлені. Лише розглянуті в комплексі вони створюють цілісне уявлення і можуть свідчити про повноцінну готовність студентів до роботи у спеціальних освітніх закладах для глухих дітей.

Для з'ясування готовності студентів до роботи з глухими дітьми ми уніфікували методику О.В.Тімець. Суть цієї методики полягала у поєднанні самооцінки та експертної оцінки. Оцінювання передбачало чотири оцінки від 0 до 3 балів.

У вищезазначені аспекти готовності включали питання, що є важливими для фахівців фізичного виховання і спорту, які працюють у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти.

Так, вивчаючи мотиваційний аспект готовності студентів, ми намагалися не лише встановити їхню зацікавленість, а й вивчити готовність майбутніх фахівців фізичного виховання до практичної роботи з глухими дітьми. Аналіз відповідей на цей блок запитань показав, що в середньому 34,68% респондентів ЕГ і 23,8% КГ одержали найвищу оцінку - 3 бали; 45,57% студентів ЕГ і 29,92% КГ - 2 бали; 13,60% ЕГ і 34,69% КГ - отримали 1 бал та 6,12% студентів ЕГ і 8,09% КГ - 0 балів.

Одержані результати засвідчили, що більшість студентів, а це 80,25% ЕГ і лише 53,72% КГ, зацікавлені у майбутній роботі та доволі добре володіють матеріалом ( $p > 0,05$ ). Однак студенти ЕГ більше зацікавлені та готові до педагогічної роботи у загальноосвітніх закладах, де навчаються глухі діти, порівняно зі студентами КГ. Різниця між групами у позитивних відповідях становила 26,53%. Істотних відмінностей між групами не виявлено, однак спостерігається позитивна тенденція до покращення результатів.

Аналіз теоретичного аспекту готовності мав за мету встановити рівень поінформованості студентів про законодавчі та програмно-нормативні засади фізичного виховання, особливості методики фізичного виховання глухих учнів, закономірності їхнього фізичного розвитку. Крім того, з'ясували знання мети, завдань та змісту, форм фізичного виховання у спеціальних школах, особливостей використання різних форм спілкування, основ планування, педагогічного контролю та обліку навчального процесу з фізичного виховання у загальноосвітніх закладах, де навчаються глухі діти.

Загалом опитування студентів з теоретичного блоку питань показало, що в середньому 38,77% респондентів ЕГ і 25,16% КГ володіють теорією на 3 бали; 42,85% ЕГ і 28,56% КГ - на 2 бали; лише 14,96% студентів ЕГ - на 1 бал, тоді як у КГ таких студентів виявлено 35,37%. Окрім того, 3,40% студентів ЕГ і 10,88% КГ отримали 0 балів.

Більшість студентів ЕГ 81,62% показали кращий рівень знань, який був оцінений у 3 і 2 бали, що свідчить про високий та середній рівні готовності до майбутньої педагогічної роботи в умовах загальноосвітніх шкіл, де навчаються глухі діти. Студенти ж КГ дали вірогідно нижчу кількість загальних позитивних відповідей 53,72% ( $p < 0,05$ ). Різниця у прирості склала 27,9%. Таким чином, виявлено позитивну тенденцію, яка дає можливість констатувати підвищення рівня цього аспекту готовності студентів.

Відповіді студентів на запитання практичного аспекту готовності базувалися на знаннях змісту програми педагогічної практики в освітніх закладах, де навчаються глухі діти. Узагальнення результатів опитування показало, що в цілому досить високий відсоток студентів ЕГ (91,14%) мають високий та середній рівні підготовки до роботи з глухими дітьми. Студенти ж КГ дали вірогідно меншу кількість позитивних відповідей, що дорівнює 61,21% ( $p < 0,05$ ). На нашу думку, це пояснюється тим, що студенти ЕГ проходили педагогічну практику за програмою, яка була адаптована до специфіки змісту діяльності спеціальних освітніх закладах та пройшли попередню теоретичну і практичну підготовку в рамках спецсемінару. Різниця між групами сягає 29,93%. Отримані результати свідчать про наявність вірогідних відмінностей у групах, тобто виявлено позитивний вплив запропонованих складових системи організаційно-методичного забезпечення готовності студентів. Загалом результати оцінки практичного аспекту є найвищими порівняно з мотиваційним і теоретичним.

Окрім того, узагальнення результатів опитування за всіма аспектами готовності свідчить, що в цілому високий відсоток студентів 84,33% ЕГ показали високий рівень підготовки та були оцінені у 3 і 2 бали. Студенти ж КГ показали вірогідно нижчі результати, тут позитивно відповіли 56,19% учасників опитування ( $p < 0,05$ ). Різниця між групами становила 28,14% (рис. 3).

Таким чином, отримані результати свідчать про ефективність упровадження у навчальний процес запропонованого змісту організаційно-

методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ фізичного виховання і спорту для роботи з глухими дітьми.



Рис. 3. Оцінка готовності студентів ВНЗ фізичного виховання і спорту до професійної діяльності з глухими дітьми

У п'ятому розділі „Аналіз та узагальнення результатів дослідження“ підводяться підсумки проведеного дослідження, узагальнено дані експерименту. Отримані результати підтверджують і розширюють наукові уявлення з проблем підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання до практичної діяльності з глухими дітьми.

Отже, в дослідженні отримано три групи даних.

**Підтверджено** дані про особливості педагогічної діяльності фахівців фізичного виховання, які працюють у спеціальних закладах для глухих дітей (В.Засенко, 2000; О.Колишкін, 2002; І.Ляхова, 2005; О.Остапенко, 2003 та інші). Поглиблено уявлення про особливості корекційно-педагогічної роботи в процесі фізичного виховання. Визначено основні складові теоретичних знань та перелік основних умінь, якими повинен володіти вчитель фізичного виховання у спеціальній школі.

**Доповнено** відомості про передумови формування готовності студентів ВНЗ фізичного виховання і спорту до професійної діяльності з глухими дітьми (Б.Сермеев, 1994; Н.Байкіна, Я.Крег, 2002; Л.Шевченко, 2002; Г.Литовченко, В.Філіпов, 2004). Визначено мотиви обрання студентами майбутньої спеціальності, з'ясовано їх ставлення до педагогічної практики.

**Доведено потребу** в удосконаленні типової системи навчання у ВНЗ.  
Уперше:

- адаптовано до специфіки роботи з глухими дітьми у загальноосвітніх школах, програму педагогічної практики;
- доповнено зміст окремих дисциплін базових навчальних планів;
- запроваджено спеціальний семінар з висвітлення особливостей спілкування з глухими дітьми;
- отримано характеристику стану готовності до практичної діяльності з глухими дітьми.

Проведені дослідження можуть бути продовжені та доповнені вивченням особливостей підготовки майбутніх фахівців до педагогічної роботи з іншими нозологіями неповносправних дітей різного віку та статі.

### ВИСНОВКИ

1. У науковій літературі достатньо ґрунтовно проаналізовано сучасний стан і проблеми професійної підготовки вчителів фізичного виховання для роботи у загальноосвітніх школах, а саме: загально-теоретичні аспекти, технології формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури, застосування новітніх технологій для оцінки рівня знань та умінь студентів інститутів фізичної культури та інші праці.

Однак, є недостатньо наукових розробок, які б висвітлювали особливості підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту до практичної діяльності з глухими дітьми. Адже потреба удосконалення змісту навчання зумовлена необхідністю підвищення рівня підготовки фахівців, які повинні вирішувати завдання навчання, виховання та оптимального фізичного розвитку глухих дітей.

2. Зміст діяльності фахівців фізичного виховання, які працюють з глухими дітьми, за даними літератури та аналізу практики, має свої особливості. До них, зокрема, належить корекційно-педагогічна робота в процесі фізичного виховання. Вона проводиться з переважанням індивідуальної форми та повинна враховувати специфіку дефекту учнів, наявність супутніх захворювань, вік, психологічні особливості дитини, їхній фізичний розвиток та фізичну підготовленість.

Названу специфіку студенти мають вивчати на теоретичних заняттях та під час педагогічної практики, яка є аналогом професійної діяльності, оскільки створює умови для формування і подальшої перевірки готовності студента до практичної роботи з глухими дітьми.

3. Зміст підготовки фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту не повною мірою відповідає особливостям професійної діяльності у спеціальних освітніх закладах. Оцінка експертів показала, що підготовка студентів, яка була виявлена в ході педагогічної практики в загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти є задовільною. До зазначених експертами недоліків можна віднести: надмірне хвилювання більше третини студентів обох груп (37,65%); невірне визначення місця знаходження вчителя під час уроку (60,75%) та застосування змішаних форм спілкування (83,8% респондентів). Разом з тим, всі експерти відзначили



прагнення студентів оволодіти мовою спілкування з глухими дітьми та підтвердили їх доброзичливе ставлення до учнів. Також 75% експертів констатували наявність бажання студентів залучити учнів до застосування фізичних вправ у повсякденному житті.

4. На думку майже половини студентів зміст педагогічної практики у освітніх закладах, де навчаються глухі діти, "радіше не відповідає" особливостям майбутньої професійної діяльності. Як виявили результати опитування, під час педагогічної практики студенти не опанували змісту корекційно-педагогічної роботи (59,25% відповідей усіх респондентів); 37,4% студентів назвали недоцільними варіанти запропонованої навчально-дослідної роботи, які не передбачають вивчення проблем фізичного виховання глухих дітей; 19,0% студентів було дуже складно здійснювати виховну роботу з учнями прикріплених класів через проблеми спілкування з глухими дітьми. Це зумовлює необхідність удосконалення змісту програми педагогічної практики.

5. Думки експертів і студентів збігаються (понад 70% відповідей у кожній групі) щодо визначення пріоритетності предметів „Теорія і методика фізичного виховання“, „Педагогіка“ і „Психологія“, які повинні містити інформацію про особливості проведення занять у спеціальній школі з глухими дітьми. Це дало підставу вважати названі респондентами предмети важливими для вивчення особливостей корекційно-педагогічного процесу фізичного виховання учнів спеціальних освітніх закладів.

6. Проведене дослідження дало змогу визначити необхідні складові удосконалення організаційно-методичного забезпечення підготовки фахівців фізичного виховання і спорту для роботи з глухими дітьми. До них належать:

- адаптування програми педагогічної практики студентів до специфіки роботи загальноосвітніх шкіл, де навчаються глухі діти;
- удосконалення змісту окремих дисциплін базових навчальних планів;
- запровадження спеціального семінару з висвітлення особливостей спілкування з глухими дітьми.

7. Педагогічний експеримент підтвердив ефективність використання запропонованих складових системи організаційно-методичного забезпечення у формуванні мотиваційного, теоретичного і практичного аспектів готовності майбутніх фахівців вищого навчального закладу фізичного виховання і спорту для практичної діяльності з глухими дітьми. Загальний рівень готовності студентів до роботи з неповносправними був вищим в експериментальній групі. Кількість позитивних відповідей становила 84,33%. Вірогідно нижчою була виявлена кількість позитивних відповідей у контрольній групі 56,19% ( $p < 0,05$ ).

8. У результаті проведеного наукового пошуку виявлено позитивні зміни стану окремих аспектів готовності. Так, відповіді на запитання мотиваційного аспекту показали, що студенти експериментальної групи надали більшу кількість позитивних відповідей порівняно зі студентами контрольної групи ( $p > 0,05$ ). Істотних відмінностей між групами не

виявлено, однак спостерігається позитивна тенденція до покращення результатів.

За відповідями на питання теоретичного аспекту більшість студентів експериментальної групи (81,62%) також показали вищий рівень знань. Студенти контрольної групи дали 53,72% позитивних відповідей ( $p < 0,05$ ).

Значна кількість студентів експериментальної групи (91,14%) має високий та середній рівні практичної готовності до роботи з глухими дітьми. Студенти контрольної групи показали вірогідно нижчу кількість позитивних відповідей, яка складає 61,21% ( $p < 0,05$ ).

9. Результати дослідження можуть бути використані у процесі підготовки фахівців у вузах фізичного виховання і спорту для роботи з неповносправними. Ефективність такої підготовки великою мірою залежить від адекватно сформованої програми педагогічної практики. Програму доцільно складати відповідно до авторських практичних рекомендацій, які були сформовані за результатами дослідження, присвяченого підготовці фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту до практичної діяльності з глухими дітьми.

#### СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ ПРАЦЬ

1. Маланчук Г.Г. Педагогічна практика у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти: Метод. рек. – Л.: Українські технології, 2007. – 60 с.

2. Герцик М.С., Музика Ф.В., Вацеба О.М., Вовканич А.С., Стефанишин В.М., Мартинюк М.М., Маланчук Г.Г. Довідник для студентів ЛДУФК, які навчаються за європейською кредитно-трансферною системою (ECTS). – Л.: Українські технології, 2006. – 160 с. *(роль автора полягала у підготовці анотацій навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки)*.

3. Маланчук Г.Г. Організаційно-методичні аспекти роботи фахівців у спеціальних школах – інтернатах для глухих дітей // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2004. – Вип. 8. – Т. 2. – С. 224-226.

4. Маланчук Г.Г. Особливості змісту навчально-професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації для роботи у спеціальних школах // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2005. – Вип. 9. – Т. 3. – С. 65-67.

5. Маланчук Г.Г. Особливості професійної діяльності вчителів фізичної культури з глухими дітьми // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2006. – Вип. 10. – Т. 3. – С. 320-325.

6. Маланчук Г.Г. Зміст підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту відповідно до вимог практичної діяльності з глухими дітьми // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. / За ред. С.С. Єрмакова. – Х., 2006. – № 11. – С. 62-63.

235

7. Маланчук Г.Г. Формування готовності майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту для роботи з глухими дітьми // Спортивна наука України: [Електрон. вид.] – 2007. – №1. – С.17-21. – Режим доступу: [http://www.infiz.lviv.ua/index.php?page=el\\_publishing](http://www.infiz.lviv.ua/index.php?page=el_publishing)

8. Маланчук Г.Г. Організаційно-методичні аспекти підвищення рівня готовності студентів для роботи з глухими дітьми // Теорія та методика фізичного виховання. – 2006. – №6. – С. 46-47.

9. Маланчук Г.Г., Грибовська І.Б. До проблеми удосконалення фізичного виховання дітей в спеціальних школах // Здоровий спосіб життя: Зб. матеріалів II міжрегіон. наук.-практ. конф. – Л., 2002. – С. 51. *(роль автора полягала у постановці проблеми та узагальненні даних літератури).*

10. Hrybovska I., Malanchuk G. Problems of training of specialists for work in the special boarding-schools for deaf children // Aktywnosc ruhowa osob nepelnospawnych. – Wrocław, 2006. – T.2. – S. 161-166. *(роль автора полягала у формуванні проблеми та розробці системи практичних завдань для майбутніх фахівців, які будуть працювати з глухими дітьми).*

#### АНОТАЦІЇ

**Маланчук Галина Григорівна. Підготовка фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту до практичної діяльності з глухими дітьми. – Рукопис.**

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Львівський державний університет фізичної культури, Львів, 2007 р.

Дисертацію присвячено проблемі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту до практичної діяльності з глухими дітьми.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту. Предмет – підготовка студентів до практичної роботи з глухими дітьми.

Мета – обґрунтувати зміст підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту до практичної діяльності у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти.

Методи: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел; соціологічні методи (аналіз документальних матеріалів, анкетування); метод експертних оцінок; педагогічне спостереження; педагогічний експеримент; педагогічне тестування; методи математичної статистики.

У роботі вивчено зміст діяльності вчителів фізичного виховання, які працюють у спеціальних школах для глухих дітей та відповідність змісту підготовки студентів вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту вимогам практичної роботи у загальноосвітніх школах, де навчаються глухі діти. Розроблено складові системи організаційно-методичного

**БІБЛІОТЕКА**  
Львівського державного  
університету фізичної  
культури

забезпечення готовності студентів до професійної діяльності з глухими дітьми.

**Ключові слова:** вищі навчальні заклади фізичного виховання і спорту, підготовка студентів, практична діяльність, вчителі фізичного виховання, спеціальні школи, глухі діти.

**Маланчук Галина Григорьевна. Подготовка специалистов в высших учебных заведениях физического воспитания и спорта к практической деятельности с глухими детьми. – Рукопись.**

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – физическая культура, физическое воспитание разных групп населения. – Львовский государственный университет физической культуры, Львов, 2007 г.

Диссертация посвящена проблеме подготовки специалистов в высших учебных заведениях физического воспитания и спорта к практической деятельности с глухими детьми.

Объект исследования – профессиональная подготовка будущих специалистов в высших учебных заведениях физического воспитания и спорта. Предмет – подготовка студентов к практической работе с глухими детьми.

Цель – обосновать содержание подготовки студентов высших учебных заведений физического воспитания и спорта к практической деятельности в общеобразовательных школах, где обучаются глухие дети.

В работе изучено содержание деятельности учителей физического воспитания, которые работают в специальных школах для глухих детей и соответствие содержания подготовки студентов высших учебных заведений физического воспитания и спорта требованиям практической работы в общеобразовательных школах, где учатся глухие дети. Разработано составляющие системы организационно-методического обеспечения готовности студентов к профессиональной деятельности с глухими детьми.

Во введении обоснована актуальность проблемы, определены цель и задачи исследования, его объект и предмет, описаны научная новизна и практическое значение работы, а также показан личный вклад соискателя.

В первом разделе проанализированы особенности педагогической деятельности специалистов физического воспитания; доказана необходимость организации и проведения педагогической практики, как одного из важных элементов подготовки будущего специалиста к педагогической деятельности с глухими детьми; раскрыты особенности коррекционно-педагогического процесса физического воспитания глухих детей.

Во втором разделе „Методы и организация исследования“ содержится информация о том, какие методы исследования были использованы: теоретический анализ и обобщение литературных источников; социологические методы (анализ документальных материалов,

анкетирование); метод экспертных оценок; педагогическое наблюдение; педагогический эксперимент; педагогическое тестирование; методы математической статистики.

В констатирующем эксперименте установлено содержание деятельности специалистов физического воспитания, которые работают в специальных школах для глухих детей и изучены особенности содержания подготовки студентов к практической работе с глухими детьми. Выявлены предпосылки формирования готовности студентов в высших учебных заведениях физического воспитания и спорта к профессиональной деятельности с глухими детьми.

Разработаны и экспериментально обоснованы составляющие системы организационно-методического обеспечения подготовки студентов к практической работе с глухими детьми, которые содержат: адаптированную к специфике работы общеобразовательных школ, где учатся глухие дети программу педагогической практики; усовершенствование содержания отдельных разделов учебных предметов; программу специального семинара по вопросам невербального общения.

Согласно результатам исследования, внедрение предложенного организационно-методического обеспечения в учебный процесс вуза положительно повлияло на готовность будущих специалистов физического воспитания и спорта к практической работе с глухими детьми.

Готовность рассматривалась по трем аспектам: мотивационному, теоретическому и практическому. Обобщение результатов опроса по всем аспектам готовности в целом свидетельствует о достоверном повышении уровня подготовки студентов экспериментальной группы к практической деятельности с глухими детьми.

Согласно результатам исследования, доведена необходимость усовершенствования системы обучения в высших учебных заведениях физического воспитания и спорта по подготовке будущих специалистов к практической работе с глухими детьми.

**Ключевые слова:** высшие учебные заведения физического воспитания и спорта, практическая деятельность, учителя физического воспитания, специальные школы, глухие дети.

#### SUMMARY

**Malanchuk Halyna Hryhorivna. Training of specialists in higher educational establishments of physical education and sport in the field of practical work with deaf children. – Manuscript.**

Thesis on obtaining the degree of candidate of sciences in physical education and sport in the specialty 24.00.02- Physical culture, physical education of different population groups. – Lviv State University of Physical Culture, Lviv, 2007.

The thesis is devoted to the problem of training of specialists in higher educational establishments of physical education and sport in the field of practical work with deaf children.

Object of investigation – professional training of future specialists in higher educational establishments of physical education and sport. Subject – training of students to practical work with deaf children. Aim – to ground the contents of training of students in higher educational establishments of physical education and sport to practical work in secondary schools, where deaf children are being educated. Methods: theoretical analysis and generalization of literature sources; sociological methods (analysis of documental materials; questioning); method of expert marks; pedagogical observation; pedagogical experiment; pedagogical testing; methods of mathematical statistics.

Contents of activity of teachers in physical education, which work in the specialized schools for deaf children and conformity of the contents of training of specialists in higher educational establishments of physical education and sport with demands of practical work in secondary schools where deaf children are being educated has been examined. Components of the system of organizational and methodic securition of students readiness to professional activities with deaf children have been worked out.

**Key words:** higher educational establishments of physical education and sport, training of students, practical activities, teachers of physical education, special schools, deaf children.

Підписано до друку 20.03.2007 р.  
Формат 60х90/16. Друк – різнографія  
Папір офсет. Ум. друк. арк. 1,13  
Тираж 100 примірників. Зам. № 696

Друк ДП „Схід Сонця”  
м. Львів, вул. Дудасва, 15  
298-00-81